

LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 66, 67, 68, 69 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Esamas teisinis reglamentavimas asmeniui, siekiančiam tapti apygardos administracinio, apygardos teismo, Vyriausiojo administracinio, Apeliacinio ir Aukščiausiojo Teismo teisėju, nustatytuose reikalavimuose numato tokią galimybę ir asmeniui turinčiam atitinkamą teisinio pedagoginio darbo stažą. Šiuo atveju pripažįstamas teisės krypties socialinių mokslų daktaro teisinis pedagoginis stažas, dirbtas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo nustatytose dėstytojų ir mokslo darbuotojų pareigybėse universitetuose, rengiančiuose teisės bakalaurus ir (ar) teisės magistrus, taip pat teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį įgyjančius teisininkus, t. y. suteikiančiuose vienkopį aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą.

Kaip numatyta Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatyme (toliau - LR MSI) mokslo ir studijų institucijos yra dviejų grupių: aukštosios mokyklos ir mokslinių tyrimų institutai (LR MSI 6 straipsnis). Universitetas yra viena iš aukštosios mokyklos tipų (LR MSI 7 straipsnis). Taigi, pagal esamą teisinį reglamentavimą, teisės krypties socialinių mokslų daktaro darbo stažas mokslo darbuotojų pareigybėse pripažįstamas tik dirbus universitetuose, rengiančiuose teisės bakalaurus ir (ar) teisės magistrus, taip pat teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį įgyjančius teisininkus, t. y. suteikiančiuose vienkopį aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą. Taigi, teisės krypties socialinių mokslų daktaro darbo stažas mokslo darbuotojų pareigybėse mokslinių tyrimų institute nėra vertinamas kaip tinkamas asmens, siekiančio tapti aukštesnės pakopos teisėju, kvalifikacijai pagrįsti. Kaip matyti iš esamo teisinio reglamentavimo, mokslinių tyrimų institutų mokslo darbuotojų, skirtingai nuo universitetų mokslo darbuotojų, darbo stažas nėra vertinamas, nors jų funkcijos, vadovaujantis LR MSI, dirbant universitete ar mokslinių tyrimų institute, niekuo nesiskiria. Be kita ko, vadovaujantis teisinių pareigybių sąrašu, tiek socialinių mokslų srities teisės krypties mokslo darbuotojas, tiek dėstytojas yra pripažįstamos teisinėmis pareigybėmis (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimo Nr. 1285, „Dėl teisinių pareigybių sąrašo patvirtinimo“, redakcija). Susidaro tokia situacija, kad, pavyzdžiui, vyriausiojo mokslo darbuotojo, kuris *turi rengti mokslininkus, vadovauti moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, skelbti tyrimų rezultatus* (LR MSI 66 straipsnis) darbo stažas mokslinių tyrimų institute nėra pripažįstamas tinkamu minėtoms teisėjo pareigoms užimti, o tuo tarpu lektoriaus, turinčio teisės krypties socialinių mokslų daktaro laipsnį, kuris, kaip numatyta LR MSI *turi dėstyti studentams, dirbti metodinį darbą* (LR MSI 65 straipsnis), yra vertinamas kaip tinkamas.

Vertinant kitų valstybės reguliuojamų teisinių profesijų (advokato, prokuroro, antstolio, notaro, apylinkės teismo teisėjo pareigybių atveju) teisinį reguliavimą matyti, kad pretendentams į šias pareigybes yra keliami išsilavinimo ir teisinio darbo stažo reikalavimai. Skaiciuojamas tokio teisinio darbo, kuris yra numatytas teisinių pareigybių sąraše, stažas. Kaip minėta, tiek socialinių mokslų srities teisės krypties mokslo darbuotojas, tiek dėstytojas yra pripažįstamos teisinėmis pareigybėmis, nepriklausomai nuo to, kokioje mokslo ir studijų institucijoje šie asmenys dirba. Tai, kad asmuo turi teisės krypties socialinių mokslų daktaro laipsnį, paprastai yra pagrindas atleisti asmenį nuo kvalifikacinio egzamino (Lietuvos Respublikos Antstolių įstatymo 4 straipsnis, Lietuvos Respublikos Prokuratūros įstatymo 6 straipsnis, Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 51 straipsnis). Taigi, iš esamo teisinio reglamentavimo matyti, kad asmens kvalifikaciją pagrindžia būtent asmens turimas mokslinis laipsnis. Asmeniui siekiant tapti notaru, yra vertinamas ne tik teisės krypties socialinių mokslų daktaro laipsnis, bet ir pedagoginis ar mokslinis darbo stažas (Lietuvos Respublikos Notariato įstatymo 3 straipsnis). Sistemiškai vertinant, svarstyta, ar esamame teisiniame reguliavime numatyti reikalavimai

asmeniui, siekiančiam užimti aukštesnės pakopos teisėjo pareigas, be asmens turimo mokslinio laipsnio numatant tik specifinį stažą universitetuose, atitinka įstatymo leidėjo siekį, kad aukštesnės pakopos teisėjo pareigas užimtų aukščiausios kvalifikacijos teisininkai. Atsižvelgiant į tai, kad išdėstyta, manytina, kad toks teisinis reglamentavimas neatitinka teisinio aiškumo ir asmenų lygiateisiškumo principų, bei, nevertinant teisinio mokslinio stažo, nepagrįstai riboja net ir aukščiausios kompetencijos mokslininkų galimybes užimti aukštesnės pakopos teisėjų pareigas, taip pat diskriminuoja mokslo darbuotojus, atliekančius lygiavertį darbą kitokios grupės mokslo ir studijų institucijoje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Seimo narė Laima Nagienė.

3. Dabartinis teisinis įstatymo projekto aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Esamas teisinis reglamentavimas asmeniui, siekiančiam tapti apygardos administracinio, apygardos teismo, Vyriausiojo administracinio, Apeliacinio ir Aukščiausiojo Teismo teisėju, nustatytuose reikalavimuose numato tokią galimybę ir asmeniui turinčiam atitinkamą teisinio pedagoginio darbo stažą. Apygardos administracinio teismo ar apygardos teismo teisėju gali būti skiriamas teisėjų karjeros siekiančių asmenų registre įrašytas teisėjas arba teisės krypties socialinių mokslų daktaras, turintis ne mažesnę kaip ketverių metų teisėjo arba (ir) teisinio pedagoginio darbo stažą, pateikęs sveikatos pažymėjimą (Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 66 straipsnis). Vyriausiojo administracinio teismo ar Apeliacinio teismo teisėju gali būti skiriamas teisėjų karjeros siekiančių asmenų registre įrašytas teisėjas arba teisės krypties socialinių mokslų daktaras, turintis ne mažesnę kaip aštuonerių metų teisėjo arba (ir) teisinio pedagoginio darbo stažą, pateikęs sveikatos pažymėjimą (Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 67 straipsnis). Aukščiausiojo Teismo teisėju gali būti skiriamas teisėjų karjeros siekiančių asmenų registre įrašytas teisėjas arba teisės krypties socialinių mokslų daktaras, turintis ne mažesnę kaip dešimties metų teisėjo arba (ir) teisinio pedagoginio darbo stažą, pateikęs sveikatos pažymėjimą. Jeigu asmuo vienu metu dirbo teisėju ir teisinį pedagoginį darbą, skaičiuojant darbo stažą tokiu laikotarpiu įgytas teisėjo darbo stažas ir teisinio pedagoginio darbo stažas nėra sumuojami (Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 68 straipsnis). Minėtuose straipsniuose nurodytu teisiniu pedagoginiu darbo stažu pripažįstamas teisės krypties socialinių mokslų daktaro teisinis pedagoginis darbas, dirbtas Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo nustatytose dėstytojų ir mokslo darbuotojų pareigybėse universitetuose, rengiančiuose teisės bakalaurus ir (ar) teisės magistrus, taip pat teisininko profesinį kvalifikacinį laipsnį įgyjančius teisininkus, t. y. suteikiančiuose vienpakopį aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą. Teisinio pedagoginio darbo stažo pripažinimo tvarką nustato Vyriausybė (Lietuvos Respublikos Teismų įstatymo 69 straipsnis).

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Nauju teisiniu reglamentavimu siūloma numatyti, kad siekiant tapti apygardos administracinio, apygardos teismo, Vyriausiojo administracinio, Apeliacinio ir Aukščiausiojo Teismo teisėju yra pripažįstamas ir teisinis mokslinis darbo stažas, taip suteikiant galimybę aukščiausios kompetencijos teisės mokslininkams, atlikusiems fundamentalius tyrimus teisės srityje tapti pretendентаis į minėtas teisėjų pareigybes, taip užtikrinant asmenų lygiateisiškumo ir teisinio aiškumo principus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturi.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų įstatymų keisti nereikės. Atsižvelgiant į siūlomus pakeitimus, reikia pakeisti Vyriausybės patvirtintą Teisinio pedagoginio darbo stažo pripažinimo tvarkos aprašą, patvirtintą 2011 m. lapkričio 30 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1402.

10. Įstatymų projektų atitikties Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimams bei bendrinės lietuvių kalbos normoms, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo ir Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Įstatymų projektų atitikimas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projekto nuostatos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams neprieštarauja.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Įstatymui įgyvendinti įgyvendinamieji teisės aktai nereikalingi.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų neprireiks.

14. Projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimų ir išvadų nereikės.

15. Reikšminiai įstatymo projektų žodžiai

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc:

Mokslinių tyrimų institutas, mokslo darbuotojas, apygardos administracinio teismo teisėjas, apygardos teismo teisėjas, Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas, Apeliacinio Teismo teisėjas ir Aukščiausiojo Teismo teisėjas; teisinis pedagoginis stažas, teisinis mokslinis stažas;

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Papildomų paaiškinimų nėra.

Seimo narė

Laima Nagienė